

Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium, Kollégium és Általános Iskola
7150 Bonyhád, Kossuth Lajos utca 4.

Országos Lotz János szövegértési és helyesírási verseny

Országos döntő

2018. március 23-24.

10. osztály

---

tanuló neve

---

tanuló iskolája

---

felkészítő tanár neve

Tollbamondás pontszáma: _____

Szövegértés pontszáma: _____

Helyesírási teszt pontszáma: _____

Összesített pontszám: _____

A feladatokat összeállította:

Kutnyánszkyné Bacskai Eszter tanár

Lenczné Vrbovszki Judit Anikó szaktanácsadó

Unti Judit tanár

Lektorálta:

Gyórfy Lilla tanár

A verseny fővédnöke:

Dr. Simoncsics Péter nyelvész, docens

Dr. Nagy Imre professor emeritus PTE

Olvasd el figyelmesen a szövegeket, és válaszolj pontosan a feltett kérdésekre!

Lotz János kérdez

„Az ember áll minden emberi világgép középpontjában, bárhog is szeretne önmagán kívül helyezkedve és felül emelkedve »abszolút« ismeretekhez jutni. Önmagából és környezetéből (a mezokozmoszból) indul ki. Ehhez kapcsolja a világrendszert, az eget és a csillagvilágot (makrokozmosz) és felfedezi a parányok világát (mikrokozmosz).”

Halad-e felfelé a történelem útja, vagy hanyatlik, vagy hullámhegyen-hullámvölgyön át gördül fel-alá? Mi az irányító: az eszme vagy a politikai, gazdasági élet, avagy a társadalmi rétegek? Vagy fontosabb a vallás, az irodalom, a művészet, a tudomány? A környezetnek döntő hatása van-e az emberre és az emberi történelemre, vagy fordítva: az ember uralkodik a természetén? Mechanikusan ható erők labdája az ember vagy szabad? Anyagi természetű-e a világ és vele a történelem, vagy szellemi?

A jelenben (1) rég letűnt korok mását fedezik fel a történetírók. Nemrég nevezték neobarokknak a magyar társadalmat. Berdjajev pedig úgy látja, hogy új középkor felé halad a világ. Az egész múlt problematikussá válik, és elhangzik a történelmi átértékelés szükségességének a jelszava.

És a jelen (2) égetőnek érzett történelmi kérdései mögött ott áll az iskolában tanult világtörténelmi séma: ókor, középkor, újkor, legújabb kor, s felvetődik a kérdés, mi értelme van ennek a tagolásnak a mi számunkra? Hová tartozunk mi? A legújabb kor legvégére, vagy egy legeslegújabb kor lelegejére? Csupa olyan kérdés, amely a világ köztudatában forrong, és mutatja a jelen (3) hatalmasan megnőtt érdeklődését. [...]

Ennek az érdeklődésnek az indítékára könnyű rámutatni. A világháború katasztrófája megingatta az ember hitét a mában, és a jelen (4) zűrzavarából a múltba fordul, hogy múltjában is a jövőjét keresse.

(Részlet Lotz János 1936-ban keletkezett A történelmi világgép c. értekezéséből.)

Feladatok**1. Vizsgáld meg a szöveg első két egységét.****6/****Mire vonatkoznak a szövegben feltett kérdések?**

Szempontok	1.	2.	3.
a világ megismerésének szinterei			
a történelemszemlélet háromféle megközelítése			

2. Húzd alá a felvetésekre adott megfelelő választ!**2/**

a) *Mi nem foglalkoztatja Lotz Jánost (a szöveg alapján)?*

történelemfilozófia   saját korának viszonyai   iskolai történetek

b) *A történelem kérdésessé vált, ezért ...*

újra kell értelmezni   meg kellene tagadni   nem lehet benne hinni

3. Helyettesítsd a jelen szót szinonimákkal a megjelölt mondatokban! **4/**

(1) .....

(2) .....

(3) .....

(4) .....

4. Igaz vagy hamis az állítás a szöveg alapján? **4/**

- a) Lotz János korszakhatárnak tekinti saját korát. ....
- b) Lotz egyetért azzal, hogy neobarokk korának társadalma. ....
- c) Berdjajev úgy véli, hogy visszatérnek a középkorra jellemző viszonyok. ....
- d) Igaz lehet: a történészek a múltban a jövő lehetőségeit keresik. ....

5. Keresd ki a szövegből az alábbi jelentésekhez tartozó idézeteket! **4/**

Az ember élete külső tényezőktől függ? (2 válaszlelem).....

..... és a

Az emberiséget érintő trauma okozza a bizonytalanságot. ....

Az emberi gondolkodás egy köztes világból szemléli a dolgokat. ....

Összesen 20 pont.

Elért pontszám: .....

SZÖVEGÉRTÉS

Olvasd el figyelmesen a szövegeket, és válaszolj pontosan a feltett kérdésekre!

Lotz János kérdez

„Az ember áll minden emberi világkép középpontjában, bárhogy is szeretne önmagán kívül helyezkedve és felül emelkedve »abszolút« ismeretekhez jutni. Önmagából és környezetéből (a mezokozmoszból) indul ki. Ehhez kapcsolja a világrendszert, az eget és a csillagvilágot (makrokozmosz) és felfedezi a parányok világát (mikrokozmosz).”

Halad-e felfelé a történelem útja, vagy hanyatlik, vagy hullámhegyen-hullámvölgyön át gördül fel-alá? Mi az irányító: az eszme vagy a politikai, gazdasági élet, avagy a társadalmi rétegek? Vagy fontosabb a vallás, az irodalom, a művészet, a tudomány? A környezetnek döntő hatása van-e az emberre és az emberi történelemre, vagy fordítva: az ember uralkodik a természetén? Mechanikusan ható erők labdája az ember vagy szabad? Anyagi természetű-e a világ és vele a történelem, vagy szellemi?

A jelenben (1) rég letűnt korok mását fedezik fel a történétírók. Nemrég nevezték neobarokknak a magyar társadalmat. Berdjajev pedig úgy látja, hogy új középkor felé halad a világ. Az egész múlt problematikussá válik, és elhangzik a történelmi átértékelés szükségességének a jelszava.

És a jelen (2) égetőnek érzett történelmi kérdései mögött ott áll az iskolában tanult világtörténelmi séma: ókor, középkor, újkor, legújabb kor, s felvetődik a kérdés, mi értelme van ennek a tagolásnak a mi számunkra? Hová tartozunk mi? A legújabb kor legvégire, vagy egy legeslegújabb kor legelejére? Csupa olyan kérdés, amely a világ köztudatában forrong, és mutatja a jelen (3) hatalmasan megnőtt érdeklődését. [...]

Ennek az érdeklődésnek az indítékára könnyű rámutatni. A világháború katasztrófája megingatta az ember hitét a mában, és a jelen (4) zűrzavarából a múltba fordul, hogy múltjában is a jövőjét keresse. (Részlet Lotz János 1936-ban keletkezett *A történelmi világkép c. értekezéséből.*)

Feladatok

1. Vizsgáld meg a szöveg első két egységét.

6/

Mire vonatkoznak a szövegben feltett kérdések?

Szemponatok	1.	2.	3.
a világ megismerésének színterei			
a történelemszemlélet háromféle megközelítése			

2. Húzd alá a felvetésekre adott megfelelő választ!

2/

a) *Mi nem foglalkoztatja Lotz Jánost (a szöveg alapján)?*

történelemfilozófia   saját korának viszonyai   iskolai történetek

b) *A történelem kérdésessé vált, ezért ...*

újra kell értelmezni   meg kellene tagadni   nem lehet benne hinni

3. Helyettesítsd a jelen szót szinonimákkal a megjelölt mondatokban! **4/**

(1) .....

(2) .....

(3) .....

(4) .....

4. Igaz vagy hamis az állítás a szöveg alapján? **4/**

- a) Lotz János korszakhatárnak tekinti saját korát. ....
- b) Lotz egyetért azzal, hogy neobarokk korának társadalma. ....
- c) Berdjajev úgy véli, hogy visszatérnek a középkorra jellemző viszonyok. ....
- d) Igaz lehet: a történészek a múltban a jövő lehetőségeit keresik. ....

5. Keresd ki a szövegből az alábbi jelentésekhez tartozó idézeteket! **4/**

Az ember élete külső tényezőktől függ? (2 válaszlelem).....

..... és a

Az emberiséget érintő trauma okozza a bizonytalanságot. ....

Az emberi gondolkodás egy köztes világból szemléli a dolgokat. ....

Összesen 20 pont.

Elért pontszám: .....

Helyesírási feladatok**1. Töltsd ki a táblázatot a jelöléseknek megfelelően!****12/**

1=az első megoldás a jó

2=a második megoldás a jó

X= mindkét írásmód helyes

csodaszép	csoda szép	
internet	Internet	
hozsanna	hozsánna	
kis alakú	kisalakú	
örökkön-örökké	örökkön örökké	
szabad vers	szabadvers	
taj-szám	tajszám	
standard	sztenderd	
Párizs–Dakar-rali	Párizs–Dakar rali	
Kaszás-csillag	Kaszáscsillag	
Golf-árambeli	golf-árambeli	
kacsingat	kacsintgat	

2. Írd le helyesen az alábbi szavakat, illetve szókapcsolatokat!**16/**

autó+villamossági+szerelő

---

autó+garázs+tulajdonos

---

autó+motor+szerelő

---

tűz+oltó+autó

Volán+autó+busz

---

távolsági+autó+busz

---

autó+javító+műhely

---

autó+és+motor+szerelő

---

távolsági+autó+busz+megálló+hely

---

autó+busz+megálló

---

autó+busz+vezetői

---

autó+pálya+matrica

M7+es+autó+pálya

---

autó+riasztó+berendezés

---

autós+bolt

M0+s+autó+út

---

3. Írd le az alábbi szavakat, szókapcsolatokat rövidítve!**12/**

zártkörűen működő részvénytársaság:	_____	magyarországi:	_____
tudniillik:	_____	vesd össze:	_____
körút:	_____	tévézik:	_____
északnyugat:	_____	Eötvös Loránd Tudományegyetemen:	_____
forintjai:	_____	Celsius-fokkal:	_____
millimétermérő:	_____	saját kezével:	_____

4. Pótold az alább felsorolt híres emberek vezetéknevének hiányzó betűjét, betűit ott, ahol szükséges!**8/**

___bl Miklós

We___elény___ Miklós

Szi___ei Merse Pál

Munkács___ Mihály

Csontvár___ Kosz___ka Tivadar

Sz___ch___nyi Ferenc

Desse___fy Arisztid

Bat___ány___ Lajos

5. Egészítsd ki a szabályt a hiányzó szóval/szavakkal! Írj példát a szabály illusztrálására!**12/**

a) A toldalékolás következtében egymás mellé kerülő három azonos mássalhangzót jelölő betűt kettőzöttre egyszerűsítjük, de a szabály nem érvényesíthető a _____ re.

Különböző típusú példák a kivételekre: _____; _____

b) A többszörös összetételeket ___ szótagig _____. Szótagszámon az összetett szó _____ és _____ nélküli alakjának szótagszámát értjük. A képző – az ___ kivételével – _____ a szótagszámba.

Példa: _____

c) Az uralkodóházat jelentő ház, család, dinasztia szót _____ kapcsoljuk a családnévhez.

Példa: _____

Összesen: 60 pont**Elért pontszám: _____**